

آموزش زبان

رشد

سال نهم - زمستان ۷۱، بهار ۷۲ - شماره مسلسل ۳۵ - ۳۴
بها ۳۵۰ ریال

Journal

The

TEFL

امتحان زبان

دیپلم یا فاجعه

ارزشیابی

از عمده اشکالات مهمی که در سوالات درس زبان انگلیسی رشته فرهنگ و ادب در خرداد ماه ۱۳۷۰ می‌توان مشاهده کرد مشکل فنی طراحی سوالات است. در اینجا سعی ما بر این است که این اشکالات را به دو دسته کلی و ویژه تقسیم کنیم. دسته اول شامل اشکالاتی است که با کل امتحان (به عنوان یک واحد یکپارچه) مربوط می‌باشند و دسته دوم شامل اشکالاتی است که به تک تک سوالات مربوط هستند. از آنجائیکه در طی سالهای گذشته تا بحال در امتحانات دیپلم یک شیوه خاص دنبال شده است، دانش آموزان تحت تاثیر این محرک واقع می‌شوند که باید نمونه سوالات را بدست آورده و با توجه به نمونه سوالات خود را برای امتحان آماده نماید (Back Wash Effect). بطور مثال در طی سالیان گذشته همواره دقت کرده‌ایم که امتحان زبان از یک قسمت دیگه، چند سوال در ارتباط با نقل قول مستقیم و غیرمستقیم و معلوم و مجهول، چند سوال درک مطلب و چهار جوابی و... آنها را روش خاص خود برخوردار بوده است. بدیهی است تمامی دانش آموزان بدین امر همت بگذارند که هر چه سریعتر یک نسخه از سوالات امتحانی سال قبل را بدست آورده بر اساس آن خود را برای امتحان آماده سازند. این به نوبه خود کارایی، ارزش، کفایت و اعتبار آزمون را کاهش می‌دهد. در کنار این اشکال کلی، می‌توان اشکالاتی را که یک یک سوالات دارند مورد تفحص قرار داد. در این مجل به ذکر چندین نمونه از این اشکالات بسنده می‌کنم. سزاوار است که متصدیان این امر به این نکته توجه داشته باشند که:

«تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل»

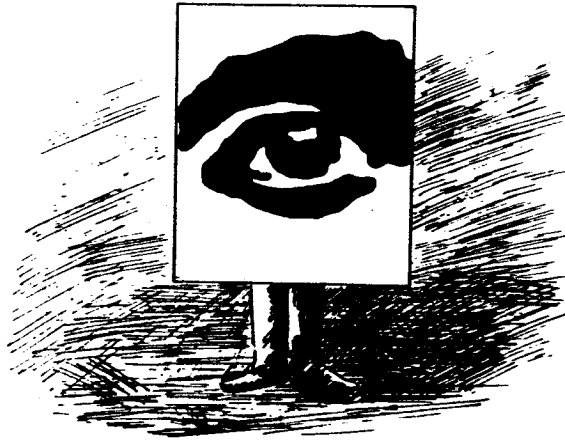
از دیرباز رسم ما بر این بوده است که دیکته (Dictation) را به عنوان وسیله سنجش ارتباط بین توانایی (Listening) و (comprehension) و توانایی نوشتن (Writing) تلقی کنیم. «دیکته تست هجی کردن کلمات نیست. هدف دیکته اندازه گیری و سنجش درک و فهم شاگرد است» (دکتر ع. جعفر پور). اشکالات عمده‌ای که در ارتباط با قسمت دیکته سوالات امتحان نهایی سال چهارم رشته فرهنگ و ادب قابل ملاحظه و بررسی است عبارتند از:

- ۱ - این نحوه امتحان فقط هجی کردن (Spelling) را «می‌سنجد» و نه توانایی استفاده فراگیر از زبان را.
- ۲ - جملاتی که به شکل یک متن پشت سر هم ردیف شده‌اند هیچ ارتباط کلامی با هم ندارند و مثل این است که تخم مرغ و قبیجی و پودر لباسشویی و کبریت و... را بی‌هیچ نظم و ترتیبی در یک جا جمع کنیم و یا بگوئیم آهواز به این گرمی ناخنگیر ۸ ریال است!
- ۳ - در نایب کردن جملات فواصلی که باید بین کلمات، در ابتدای جمله و... رعایت شوند اصلاً مورد توجه واقع نشده‌اند که این

از: محمد علی سلمانی نودین

بخش زبانهای خارجی - دانشگاه شیراز

شاید یکی از امتحانات سرنوشت‌سازی که در تاریخ آموزش و پرورش مین ما از دیرباز مدنظر بوده است امتحان دیپلم یا پایان دوره متوسطه باشد. بی‌شک با اهمیتی که این امتحان دارد همگان انتظار این را دارند که سوالات این امتحان به نحوی منطقی و صد در صد علمی طراحی و اجراء شوند. در کنار نکات مهمی که در ارتباط با نحوه برگزاری امتحان (اعم از وضعیت هوای سالن امتحان، سر و صدای محیط اطراف و...) از سوی مسئولین مورد بی‌توجهی واقع می‌شوند، این امتحانات از اشکالات عمده فنی که با خود سوالات سر و کار دارند نیز برخوردار هستند. در این نقد مختصر کوشیده‌ام که فقط به یکی از جنبه‌های فاجعه‌آمیز این امتحان اشاره کنم و سایر جنبه‌ها را به دست اندرکاران مربوطه واگذار نمایم.

در قسمت مترادف لغات نیز اشکالات عمده فنی مشاهده می‌شود. سوال شماره ۱۵ دارای ۴ گزینه است که دو تای آنها ساده‌اند و دو تای دیگر مشکل. همچنین بدون هیچگونه نیاز به فهم سوال، دانش‌آموزی که دارای شتم باشد (testwise) می‌تواند به راحتی گزینه صحیح را از گزینه‌های غلط تمیز بدهد. (David P. Harris, P. 63).

سوال شماره ۱۶ دارای سه گزینه است که با سایر سوالات تناسبی ندارد. سوال شماره ۱۷ دارای ۴ گزینه فوق‌العاده مشکل (در این سطح) می‌باشد و گزینه‌های سوال شماره ۱۸ از لحاظ درجه مشکل بودن با هم تناسبی ندارند. در این قسمت نیز تاثیر حفظ کردن (Back wash Effect) قابل ملاحظه است.

در قسمت بعد که با تست کردن کلمات متضاد سر و کار دارد، عمده‌ترین اشکال این است که ما معمولاً انتظار نداریم وقتی از تکنیک خط کشیدن زیر کلمات استفاده می‌کنیم متضاد آنها را به عنوان گزینه داشته باشیم. معمولاً این تکنیک برای مترادف استفاده می‌شود و این نحوه استفاده برای آزمون کلمات متضاد اگرچه یک نوع سوآوری می‌باشد، لیکن باعث سردرگمی دانش‌آموز می‌گردد (دکتر عبدالجواد جعفرپور).

صفحه سوم با سوالاتی که به اصطلاح با استراکچر سر و کار دارند آغاز می‌شود. بی‌شک همه انتظار دارند که تمامی سوالات با ساختار سر و کار داشته باشند. مع الوصف چندین سوال از این دسته جنبه واژگانی (Vocabulary) دارند نه جنبه گرامر و بطور مثال می‌توان سوال شماره ۴۱ را نام برد. اشکال دیگری که در این قسمت به چشم می‌خورد عدم تناسب گزینه‌ها از لحاظ سطح مشکل بودن می‌باشد.

سوالات ۴۵ و ۴۶ از این لحاظ ناقص محسوب می‌شوند که در

به نوبه خود غیر از گیج کردن دانش‌آموز نقش دیگری ندارد.

۴- اگر هدف فقط هجی کردن کلمات باشد استفاده از متن صحیح به نظر نمی‌رسد. می‌توان ضمن رعایت صرفه‌جویی در وقت و هزینه کلمات را به تنهایی (خارج از متن) مورد ارزیابی قرار داد.

۵- در نظریات امروزی که در ارتباط با آزمون هجی کردن مطرح می‌باشند تاکید بر این است که کلماتی مورد ارزیابی قرار گیرند که هجی ناصحیح آنها منجر به تمایز معنایی گردد نه کلماتی مسانند *electrisity و یا *university.

۶- حتی سخنوران بومی یک زبان نیز در هجی کردن دچار اشکال هستند در قسمت دوم که از دانش‌آموز خواسته می‌شود جای خالی را با فرم صحیح کلمات پُر نماید اشکالات عمده به ترتیب عبارتند از:

۱- در نظریات سنجش و اندازه‌گیری اخیراً تاکید بر این است که هیچوقت جملات را با جای خالی شروع نکنیم حال آنکه جمله شماره ۳ این قاعده را نقض می‌کند.

۲- اصطلاح غیر رسمی at present در پایان جمله شماره ۱ عملاً دانش‌آموز را با دو جواب صحیح works و working روبرو می‌سازد. مع الوصف در صورت سوال مشخص نیست که آیا پاسخ قابل قبول هیچ بارمی دریافت می‌کند یا نه.

۳- این قسمت نیز دارای Backwash Effect می‌باشد. قسمت سوم که جملات نقل قول را شامل است و همچنین قسمت چهارم که با معلوم و مجهول سر و کار دارد بدلیل دنیبال کردن أسلوب سالهای قبل دانش‌آموز را دچار این توهم می‌کند که باید برای پاسخ به این سوالات به حفظ فرمولها بپردازد این مسئله به نوبه خود اعتبار آزمون را خدشه‌دار می‌کند.

صورت سوال مشخص نگردیده است که اگر فردی نصف جواب صحیح را ارائه نماید با رمی را دریافت خواهد کرد یا نه حال آنکه باید این نکات در صورت سوال مشخص باشند.

از جالبترین و در عین حال انتقادپذیرترین قسمت‌های این امتحان قسمت درک مطلب است. اشکالات عمده این قسمت عبارتند از:

۱- هدف این قسمت که فهم مطلب است با هدف دیگری (توان نوشتن) اشتباه گرفته شده است. اگر دانش‌آموزی مطلب را بفهمد لیکن قادر به نوشتن نباشد نمی‌تواند این قسمت را جواب دهد.
۲- می‌توان جملات خود متن را حتی بدون هیچگونه درک مطلب فقط از طریق شتم زبانی پاسخگویی پاسخ گفت. کافی است دانش‌آموز به جور کردن کلمات مورد استفاده در سوال یا کلمات مشابه در متن (matching) پردازد. این به نوبه خود اعتبار تست را خشنودار می‌کند.

۳- چون این قسمت نیز مانند سایر قسمت‌ها از روش سالهای قبل پیروی می‌کند فراگیر به این نتیجه می‌رسد که باید به حفظ کردن سوالات پردازد. بسیاری از دانش‌آموزان محفوظات خود را روی برگه امتحانی «منعکس» می‌کنند و وقتی که از جلسه امتحان بیرون می‌آیند دیگر هیچ چیزی از این اطلاعات را در ذهن خود نخواهند

داشت. بدیهی است، اینگونه آزمون‌ها جدای از مشکلاتی که در مراقبت از جلسه و چاپ سوالات و... دارند، از اعتبار پایینی نیز برخوردار می‌باشند و نمی‌توان بطور قطع و یقین ادعا کرد که مثلاً اگر آقای X از این امتحان ۱۵ گرفته است دانش زبانی او به اندازه ۱۵ می‌باشد. این نحوه غلط طراحی سوالات (بر اساس نتایج حاصله از داده‌های آماری) فقط دانش‌آموزان قوی را دچار اشکال می‌کند.

توصیه می‌شود وزارت آموزش و پرورش با توجه به هزینه هنگفتی که از لحاظ وقت و نیرو و کاغذ و... که برای این امتحان صرف می‌کند توجهی به روند فراگیری دانش‌آموزان بنماید تا احتمالاً بدلیل عدم رعایت اصول اولیه ارزشیابی حقی از آنان ضایع نگردد. در این راه بیان صحیح و صریح اهداف آموزشی و رفتاری دروس از سوی وزارت آموزش و پرورش می‌باشد.

- Harris, David P. Testing English As A Second language. New York: McGraw Hill Book company, 1969.
Jafarpur, Abdol Javad. "Measuring overall language Ability." Shiraz university, 1990.
Jafarpur, Abdol Javad. "Testing vocabulary". shiraz university, 1990.
Jafarpur, Abdol Javad. "Testing Reading comprehension". Shiraz university, 1990.
Jafarpur, Abdol - Javad. "Testing structure". Shiraz university, 1990.

	بسمه تعالی	
وقت امتحان ۱۰۰ دقیقه	سوالات امتحانات نهایی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان و داوطلبان آزاد کلاسهای چهارم	
تاریخ امتحان ۱۳۷۰/۳/۹	چهارم متوسطه رشته‌های اقتصاد اجتماعی، فرهنگ و ادب سراسر کشور در خرداد ماه ۱۳۷۰	بارم
	<p>(لطفاً روی پلی‌کپی چیزی ننویسید) (هیچکدام از سوالات نمره منفی ندارد)</p> <p>در دیکته زیر ۱۶ غلط وجود دارد فقط صحیح شده آنها را روی برگه امتحانی بنویسید (۴ نمره)</p> <p>Finally an Englishman named Faraday discovered that electricity could be created with a magnet. The camel swallows the drippings from its nose to save valuable water. According to planetary scientists, the Martian atmosphere is filled with fine red dust particles. Each organism has some effect on its surroundings. They were beside the fountain in the public square, shining the shoes of men who passed by. Galileo climbed to the top of the Leaning Tower, and from there he dropped two weights. I made as much noise as I could with my automobile horn.</p> <p>زمان (فرم) صحیح افعال داخل پرانتزها را با ذکر شماره روی برگه امتحانی بنویسید (۴ نمره)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. He ..... in the library at present. (to work) 2. The First World War ..... for four years and ended in 1918. (to last) 3. .... the police ..... the thief yet? (to find) 4. Had the price of gas gone down, I ..... a bigger car. (to buy) 5. I am looking forward to ..... from you. (to hear) 	